

טז. כל ההסתר מקורו ממידת הגבורה, והוא לצורך גלוי. וכל היסורים אינם אלא לטובה. וזאת על-ידי שלימות ההתגברות כסדר על הרע וכפייתו על פניו, ועל-ידי-זה מתבטל ההסתר ונכפה על פניו ומתגלית מטרתו הטובה הנסתרת.

יז. לעולם יגביר אדם יצר הטוב על יצר הרע, שעל-ידי-זה נחלש הכסוי של הרע הקשה ומתגלית תכלית הטוב שבו.

יח. הצדיק השלם שכל מגמתו הוא גלוי כבוד שמים בעולם, מבקש לעמוד בדין גמור לפי כללי כבוד המלך האמיתי, בלי שום העברה וביטול משהו ממנו, כדי שלא יהיה שום פגם בגלוי כבוד שמים ולא יהיה שום הסתר בעולם ממידת כבוד שמים, ובטל אצלו החשבון הפרטי של חומרת דינו המתבקש - כלפי גלוי כבוד שמים בעולם.

יט. תכלית השלימות הוא לבטל את כל הריחוק של העולם-הזה על-ידי השבת כל הדברים אל שורשם האמיתי שהוא המקור הרוחני שלהם במעשה בראשית. ובמושג שלנו הפשוט הוא אומר שכל עבודה לשמה היא בקשת ההתקשרות עם השורש הרוחני המקורי, שבזה מקוים מאמר הנבואה "כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" שעל-ידי מעלת הנקרא בשמי של בקשת הכללת הכל בשורש האלוקי בלא פניות של לגרמיה, מתגברים על כל הריחוק של ד' עולמות עד עשיה שנרמזו בפסוק זה, וחוזר הכל לשורשו העליון שבאצילות.

כ. לכל בני ישראל הוריש אברהם-אבינו את המראה הגדול הזה - שכל חסד שיעשו, יעשהו בתורת מה הוא רחום וחנן אף אתה וכו' הנדרש בחז"ל, ועל-ידי זה, במעשה החסד שעושה, יהיה עליו של התכללות משהו בצינור החסד המושפע מהקב"ה לעולם, איש לפי מהללו.

וזוהי כוונה מעולה בעבודת החסד לדידן איש כפי מהללו.

כא. העבודה בעולם-הזה היא להחיות את לב האבן שנחשב מת.

כב. קושי יסורי מירוק החטא, תלויים בחומר הפנימיות שנכנס בתוך האדם - כעין הכשר כלים:

כלי שבלע על-ידי האור, נכנס בתוכו האיסור לפני ולפנים ואי-אפשר לפולטו אלא באש שנוקבת עד התהום. וכלי שבלע על-ידי רותחין, לא הוי בליעה לעומק כל-כך וסגי ברותחין כדי להפליט בלעו מפיו. וכלי שלא נשתמשו בו אלא בצונן, לא בלע אל תוכו מאומה ואין כאן אלא דיבוק מן החוץ, וממילא סגי ליה בשטיפת צונן בעלמא כדי להעבירו.

ח. ככל שמתחזקת יותר הכרת אהבת ה' אצל האדם, כך קשה יותר לרבות דבר נוסף המשותף לאותה אהבה.

ט. שמיעת ה' את קול האדם היא למעלה משמיעת האדם עצמו, ששמיעה של מעלה היא למעלה מהשגת אנוש וכוללת את כל מה שמסתתר מתחת אותו הקול, והוא בחינת ביטול עצמו לפני ה' שהיא השגה שהכרת ה' אותו היא יותר מהכרת עצמו את עצמו, שזוהי האמת הפשוטה מצד עצמה ורק שהדמיון הגשמי מקשה מלקבלה.

י. במקום שנוגע הדבר לכבוד שמים, המציאות הטבעית של אברהם-אבינו, היא תלישה גמורה מהנהגת הטבע והתעלמות מוחלטת מכללי הכוחות הגופניים אפילו בסכנת נפשות.

יא. ההדרגה - בתחילה הוי גלוי האמונה של יש מנהיג לבירה. ואחר-כך התבטלות בפניו של גדר היראה, ועל-ידי-זה גלוי רצונו למטה שהוא ענין התורה שבא הגלוי העליון למטה.

יב. שלימות הענוה היא - שאף שידוע כל מדרגתו העצומה, מכל-מקום אין לו הגדרת ישות כלל, וכל הגדרתו את עצמו היא חלק אלוך ממעל שאינו אלא ענף קטן של אלוקות, שזוהי האמת של הגדרת הנשמה הנקיה מהטעית הגוף המבקש לדמות מחשבת ישות עצמית באדם. ובמצב המוני זה של הרגשת ישות, ודאי נוספת הרגשת חשיבות היכא שזכה לנס גדול המורה באצבע על גדול מדרגתו, אבל בשלימות נקיות שום מחשבת ישות, אלא רק חלק אלוך ממעל הרי מרגיש עצמו בהיפוך, שמצוי הוא בעולם על-ידי טורח שלא מן השורה, כביכול, של הקב"ה וכאלו אורח הוא בעולם לגבי שאר האנשים.

יג. בזמן תפלה על בטול גזירת שמים צריך בחינת שמינית שבשמינית של הגדרה פרטית, ורק בזמן

התבטלות מתאימה שלימות ההשקפה וההרגשה של "ונחנו מה".

יד. הקדושה מרוכזת בתורה בלחוד, אבל השפעתה ניכרת בכל שהרי תכנית העולם היא התורה, וכל הרוצה יבוא ויטול.

טו. הכוח של המסירות-נפש בכל הדורות הוא משורש עקידת יצחק, ומשמע שכלל יצחק-אבינו בעבודתו את כל העבודות והנסיונות הקשים של מסירות-נפש שבכל הדורות, שכל סוגי הקושי והנסיון נכללו בשורש בעקידה, וזו עבודה נוראה במעשה אחד.